

Scheuermeier zelf afdruckt niet waarschijnlijk, dat we bij de laatstgenoemde met holle klompen te maken hebben.

De klomp is in Duitsland overwegend slechts in een smalle strook langs de Nederlandse grens bekend. De verhouding tussen isoglosse en isopragme is voor dat gebied besproken door B ü l d en Foerste²³). In de bufferzone tussen beide lijnen is het woord *holsken* gebruikelijk zowel voor de hoge klomp van Nederlands model als voor de lage Munsterlandse. De isopragme tussen hoge en lage klomp — deze laatste is als uitgehold stuk hout ook nog een klomp in onze zin — moet verderop naar het oosten toe een parallel hebben die de lage klomp scheidt van de *Pantine* of *Potinke*, de houten sandaal met lederen kap, zoals die door B o m a n n, K l a u s, B o c k (pag. 37) en K i e s e r beschreven wordt. De lage klomp blijkt aldus een tussenvorm te zijn tussen de holle klomp en de platte sandaal. Men ziet hoe gewichtig het voor de geschiedenis van het schoeisel zou zijn, als we konden beschikken over nauwkeurige gegevens ten aanzien van de verbreiding van de drie zakelijke variëteiten. Blijkens een afbeelding komt de lage klomp ook in Gascogne voor (A L G, planche 647).

Dat het woord *klomp* niet altijd een holleblok aanduidt maar ook wel een sandaal, blijkt uit Saarlandse gegevens²⁴). De Pfalz kent echter het woord *Klumpen* volgens L o t h weer in onze zin, hetgeen bevestigd wordt door afbeeldingen bij Becker²⁵). In de omgeving van Dresden, nl. in Spreewald en Vetschau, draagt men volgens inlichtingen van K i e s e r ook holle klompen. Ze zijn evenwel in die oostelijke streken allerminst normale verschijnselen; mijn Oostduitse zegsman heeft ze zelf nooit gezien. In Halle/Saale is een bedrijf geweest dat van 1868 tot 1960 *Holländer Schuhe* of *holländische Holzschuhe* gemaakt heeft. Ze waren bestemd voor volksdansgroepen die Hollandse dansen uitvoerden, de meeste voor export, vooral naar Zweden²⁶).

Behalve Zweden — het werd al vermeld in de vorige paragraaf — moet ook Engeland de holle klomp kennen. Hij zal daar echter niet erg frekwent zijn, want ik vond hem maar één keer afgebeeld²⁷). Hoe de

²³) Bijdragen en Mededelingen van de Dialectencommissie XV, *Westfaalse en Nederlandse expansie*, pag. 14.

²⁴) N. Fox, *Saarländische Volkskunde*, Bonn 1927, pag. 96.

²⁵) Albert Becker, *Pfälzer Volkskunde*, Bonn und Leipzig 1925, Abb. 67 en 68.

²⁶) Inlichtingen uit andere bronnen, b.v. uit K. Heckscher, *Die Volkskunde des germanischen Kulturkreises* usw. I. Hamburg 1925, pag. 259, 492 en 493, doen aan hetgeen we over de situatie in Duitsland en elders opmerkten niets toe. We beperken ons daarom en geven slechts een keuze uit ons materiaal.

²⁷) *The British Countryside in pictures*, introduced by Brian Vesey-Fitzgerald,